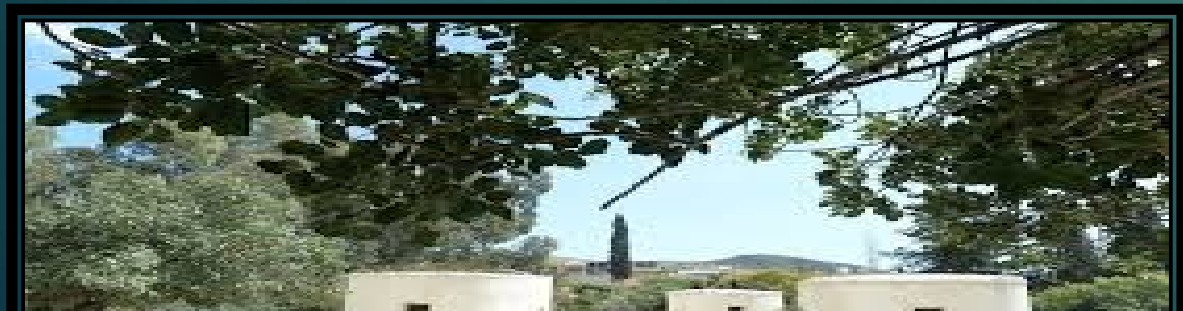

Νεολιθικός Οικισμός Χοιροκοιτίας

ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΣ

ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

■ Χοιροκοιτία

Νεολιθική Εποχή

- ▶ Το όνομα λέγεται ότι πιθανώς προήλθε από την λέξη χειρογνητιά που υποδηλώνει άσκηση της [χειρομαντείας](#). Κατά άλλη άποψη ίσως προήλθε από την πιθανή αρχική ονομασία *Ιεροκοτίδα* (Ιερός χώρος). Άλλοι υποστηρίζουν ότι η ονομασία προήλθε από τις λέξεις γύρος και [οικία](#) λόγω του ότι οι προϊστορικές καλύβες που ανακαλύφθηκαν εκεί ήταν στρογγυλές. Ακόμη η παράδοση λει πώς προήλθε από την φράση *Χαίρε Κιτία* που απηύθυνε η περιβόητη και μυστηριώδης [βασίλισσα της Κύπρου](#) σε κάποια φίλη της από το [Κίτιον](#). Υποστηρίχθηκε επίσης ότι ίσως η ονομασία προήλθε από το φυτό [ανόνη](#) ή [χερομολία](#). Με την απλούστερη ονομασία [χερομολία](#) το φυτό απαντάτο καλλιεργούμενο στη Κύπρο, αυτή η εκδοχή όμως θεωρείται πολύ απίθανη.
- ▶ Ο οικισμός είναι κτισμένος στην απότομη πλαγιά ενός λόφου που βρίσκεται στη δυτική όχθη του ποταμού [Πηλός](#), σε απόσταση 6 χλμ. από τη θάλασσα. Αποτελεί ένα από τα εντυπωσιακότερα δείγματα πρώιμης μόνιμης εγκατάστασης πληθυσμών στο νησί. Στα δυτικά, όπου ο οικισμός δεν είναι φυσικά οχυρωμένος, ανεγέρθηκε ένας πλατύς τοίχος περίφραξης. Το κτίσιμό του προϋποθέτει συλλογική προσπάθεια, γεγονός που υπονοεί σύνθετη κοινωνική οργάνωση.
- ▶ Τα σπίτια της Νεολιθικής Χοιροκοιτίας ήταν απλά κατασκευασμένα. Στα θεμέλια και στα κατώτερα μέρη χρησιμοποιήθηκαν λιθάρια (πέτρες) του ποταμού, ενώ στα ανώτερα ελαφρότερα υλικά, όπως [πηλός](#) και [πλιθάρια](#). Τα κατώφλια ήταν υπερυψωμένα, τα θυρώματα μικρά για προστασία από τις πλημμύρες, τα δάπεδα από πηλό και η στέγη θολωτή ή επίπεδη. Τη στέγη αποτελούσαν οριζόντια δοκάρια, πάνω στα οποία υπήρχαν [καλάμια](#) και κλαδιά, καλυμμένα με πηλό. Στο μέσο της οικίας υπήρχε [εστία](#) για το μαγείρεμα, το φωτισμό και τη θέρμανση. Φαίνεται πως το εσωτερικό των οικιών κοσμήτο με [τοιχογραφίες](#). Παρόλα' αυτά η κακή κατάσταση των τοιχογραφιών δεν επιτρέπει στους μελετητές να συμπεράνουν αν τα διακοσμητικά σχέδια είναι γεωμετρικά ή εικονιστικά.

Οικισμός Χοιροκοιτίας

- ▶ Ο Αρχαιολογικός Χώρος της Χοιροκοιτίας είναι ένας εξαιρετικά καλά διατηρημένος οικισμός της Νεολιθικής Εποχής, ο οποίος έχει καταχωρηθεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ από το 1998.
- ▶ Κατάλοιπα απ' όλες τις φάσεις της Νεολιθικής Εποχής είναι εμφανή στον οικισμό και παρουσιάζουν μια εικόνα των συνθηκών διαβίωσης στην περιοχή κατά τους Προϊστορικούς Χρόνους, καθώς και για το πώς διαδόθηκε ο Νεολιθικός Πολιτισμός σ' όλη την περιοχή.
- ▶ Πέντε κατοικίες με το χαρακτηριστικό κυλινδρικό σχήμα έχουν ανακατασκευαστεί κοντά στον οικισμό, χρησιμοποιώντας τις ίδιες μεθόδους κατασκευής και τα ίδια υλικά που χρησιμοποιούνταν στους Νεολιθικούς Χρόνους. Οι κατοικίες είναι εξοπλισμένες με αντίγραφα των οικιακών αντικειμένων που βρέθηκαν στις αρχικές κατοικίες, παρέχοντας έτσι μια ζωντανή αναπαράσταση του πώς ήταν στην πραγματικότητα οι οικίες στο παρελθόν. Η βλάστηση γύρω από τις κατοικίες αποτελείται από αυτοφυή φυτά και δέντρα που αναπτύσσονται στην Κύπρο από τη Νεολιθική Εποχή.

Ταφικές Συνήθειες – Σπίτια

- Οι πληροφορίες μας για τα ταφικά έθιμα της νεολιθικής Κύπρου προέρχονται από οκτώ θέσεις. Από αυτές, η Χοιροκοιτία, ο Απόστολος Ανδρέας – Κάστρο, η Καλαβασσός – Τέντα και ο Καραβάς ανήκουν στην κεραμική ή Νεολιθική ΙΑ περίοδο (5800-5250 π.Χ.). Στη Νεολιθική ΙΙ (3500-3000 π.Χ.) ανήκει η Σωτήρα και στην πρώιμη Χαλκολιθική (3000-2500 π.Χ.) η Έρημη, η Καλαβασσός Β και η Έμπα. Ο πιο συνηθισμένος τάφος είναι ένας απλός, επιμήκης λάκκος στο δάπεδο των σπιτιών ή έξω από αυτά αλλά πάντα στα όρια του οικισμού. Καμιά φορά ο τάφος έχει σχήμα κυκλικό όπως στη Χοιροκοιτία, όπου διαπιστώνεται κάποια ειδική φροντίδα στην ταφική διαδικασία. Οι νεκροί αποτίθενται στην πλειονότητά τους στο πλευρό με λυγισμένα τα χέρια και τα πόδια, ακέραιοι και χωρίς σταθερό προσανατολισμό. Οι ταφές είναι ατομικές και πρωτογενείς με ελάχιστες εξαιρέσεις. Χαρακτηριστική είναι η ύπαρξη μια βαριάς πέτρας ή πολλών μικρότερων πάνω στο κεφάλι ή το σώμα του νεκρού που, σε συνδυασμό με τις δύο μοναδικές στο είδος τους περιπτώσεις δεμένων και στρεβλωμένων σωμάτων, συνηγορεί υπέρ μιας έντονης νεκροφοβίας. Τα κτερίσματα, λίθινα αγγεία κατά κανόνα, σπάζονται κατά την ταφή, λίγα λίθινα εργαλεία ή όπλα από πυριτόλιθο, μεγάλος αριθμός από κοσμήματα καθώς και θαλασσινά κοχύλια περισσότερο για παιδιά και βρέφη. Συγκριτικά, τα ταφικά έθιμα της νεολιθικής Κύπρου είναι απλά και εμφανίζουν μια ομοιογένεια με τα έθιμα της σύγχρονης Ελλάδας και της Ανατολίας, με μόνη εξαίρεση την πολυπλοκότητα των εθίμων του Acta Hujuκ.

Οικισμός Καλαβασού Τέντας

- ▶ Ο Οικισμός της Νεολιθικής Εποχής Τέντα βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το χωριό Καλαβασός και χρονολογείται στο 7000 π.Χ. Είναι ένας από τους πιο σημαντικούς Νεολιθικούς Οικισμούς του νησιού και καλύπτεται από μια χαρακτηριστική στέγη σε σχήμα κώνου, η οποία αποτελεί μια σύγχρονη αρχιτεκτονική παρέμβαση στο τοπίο.
- ▶ Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, το όνομα της τοποθεσίας χρονολογείται από το 327 μ.Χ., όταν η Αγία Ελένη, η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, έμεινε σε μια σκηνή («Τέντα») σ' αυτή την τοποθεσία κατά τη διάρκεια της επίσκεψής της στο νησί και μετά την ανακάλυψη του Τιμίου Σταυρού στην Ιερουσαλήμ.

